

**Beter af
met minder**

Vitans

Bewust gebruik psychofarmaca

Een pil voor gedrag? Denk na of het mag!

Het terugdringen van het inzetten van psychofarmaca bij probleemgedrag is noodzakelijk. Lees in deze folder waarom en hoe jij als zorgmedewerker mee kan helpen psychofarmaca af te bouwen!

Een pil voor gedrag?

In de ouderen- en gehandicaptenzorg worden regelmatig psychofarmaca voorgeschreven bij probleemgedrag. Een pil voor gedrag kan acute symptomen bestrijden, maar is doorgaans geen oplossing voor de onderliggende oorzaken van het probleemgedrag. Psychofarmaca kunnen veel bijwerkingen geven. Sufheid is bekend, maar de ernstigere bijwerkingen zijn minder bekend. Het is daarom belangrijk te onderzoeken waar het probleemgedrag vandaan komt en te kijken of er alternatieve interventies mogelijk zijn.

Wat zijn psychofarmaca?

Psychofarmaca zijn medicijnen die invloed hebben op het centrale zenuwstelsel en werkzaam zijn tegen psychische aandoeningen waaronder psychose, schizofrenie, depressie en angststoornissen. Voorbeelden van veel voorgeschreven psychofarmaca zijn: haloperidol (Haldol), risperidon (Risperdal), citalopram (Cipramil), oxazepam (Seresta), temazepam (Normison).

Psychofarmaca bij probleemgedrag

Ook bij probleemgedrag (bijvoorbeeld roepen, dwalen, of agressieve uitingen) worden regelmatig psychofarmaca voorgeschreven. In dat geval worden ze vooral gebruikt vanwege de rustgevende werking en behandelen ze niet de oorzaak van het gedrag.

Probleemgedrag omvat al het gedrag van een cliënt dat door de cliënt en/of zijn omgeving als moeilijk hanteerbaar wordt ervaren.

*Richtlijn probleemgedrag
Verenso 2008*

Psychofarmaca bij probleemgedrag; niet voor langdurig gebruik!

Psychofarmaca bij probleemgedrag zijn bedoeld als uiterste maatregel als andere zorginterventies niet werken* en altijd als kortdurende oplossing. Deze medicijnen mogen nooit routinematig worden ingezet. Als psychofarmaca worden ingezet bij probleemgedrag, moet dit met na drie maanden geëvalueerd worden.

78% van de mensen met een verstandelijke beperking die antipsychotica gebruikt, slikt dit langer dan 10 jaar.¹

12% van de mensen met dementie die antipsychotica gebruikt, slikt dit 2 jaar of langer.²

Waarom is het belangrijk psychofarmaca bij probleemgedrag af te bouwen?

- Psychofarmaca is bij langdurig gebruik niet wetenschappelijk bewezen effectief bij probleemgedrag.
- Lange termijn gebruik van psychofarmaca geeft ernstige bijwerkingen.
- De kans bestaat dat door de inzet van psychofarmaca andere (behandelbare) oorzaken over het hoofd worden gezien
- Psychofarmaca kennen naast de bekende bijwerking van sufheid, ook:
 - moeizamer lopen, praten, kauwen, slikken.
 - verhoogd risico op vallen, beroerte, longontsteking.

32% van de mensen met een verstandelijke beperking gebruikt antipsychotica.¹

*Tenzij er sprake is van acuut ernstig gedrag, in dat geval is directe inzet van psychofarmaca wel eerste voorkeur.

Het gebruik van psychofarmaca bij mensen met dementie in verpleeghuizen ligt rond de 60%.²

Help jij mee psychofarmaca in de praktijk af te bouwen?

Vaak zijn er alternatieven mogelijk bij cliënten waar psychofarmaca worden ingezet. Wil jij psychofarmaca afbouwen op jouw afdeling?

Begin bij één cliënt en volg onderstaande stappen. Medicatie-afbouw bij een cliënt mag uiteraard nooit zonder toestemming van een arts.

Stap 1 – Registreer het huidige psychofarmacagebruik.

Stap 2 – Bespreek in het multidisciplinaire team (zorgprofessional, psycholoog, arts) bij welke cliënten je psychofarmaca gaat afbouwen.

Stap 3 – Bespreek welke alternatieven er ingezet kunnen worden bij deze cliënt. Voor ideeën zie de Vilans toolbox terugdringen psychofarmaca.

Stap 4 – Start medicatie-afbouw na uitleg aan alle betrokkenen. (cliënt, verwanten en zorgteam)

Stap 5 – Signaleer en registreer veranderingen en bespreek dit in het team.

Stap 6 – Als er opnieuw probleemgedrag ontstaat, volg [het stappenplan probleemgedrag](#) op www.zorgvoorbeter.nl.

Onderaan het stappenplan op www.zorgvoorbeter.nl vind je een link naar de Verenso richtlijn.

Meer weten?

Voor meer informatie over het terugdringen van psychofarmaca en een aantal handige tools, kun je terecht op:

www.zorgvoorbeter.nl

www.kennispleingehandicaptensector.nl